

Izvještaj za 2022. godinu o radu na projektu *Hrvatski iseljenički tisak: razvoj i primjena modela digitalizacije publikacija novozelandskih Hrvata*

Voditeljica projekta:

izv. prof. dr. sc. Ivana Hebrang Grgić (Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu)

Suradnici:

red. prof. dr. sc. Ana Barbarić (Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu)

Petra Barbarić, viši predavač (Centar za strane jezike, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu)

Vanjski suradnici:

dr. sc. Maja Krtalić (School of Information Management, Victoria University of Wellington, Novi Zeland)

Monika Batur (mag. bibl.; mag. educ. philol. croat., Poslijediplomski studij informacijskih znanosti, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu)

Ciljevi projekta

Nastavno na istraživanja u ranijim godinama, ciljevi projekta su bili:

1. Istražiti dosada neotkrivene publikacije u Australiji i Novome Zelandu za koje se na temelju sekundarnih izvora zna da su objavljivane, ali još uvijek nisu pronađeni sačuvani primjeri
2. Nadopuniti postojeće bibliografije knjiga i serijskih publikacija Hrvata u Australiji i Novome Zelandu
3. Do sada digitalizirane publikacije migrirati na poslužitelje na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu
4. U suradnji s australskim i novozelandskim ustanovama digitalizirati i učiniti javno dostupnim najmanje još jednu serijsku i jednu monografsku publikaciju
5. Pripremiti knjigu na engleskom jeziku koja će biti nadopunjeno i prošireno izdanje knjige Ni s kućom ni bez kuće: nakladnička djelatnost Hrvata u Novome Zelandu (autorice Ivana Hebrang Grgić i Ana Barbarić, Zagreb, Ljevak, 2021.) u kojoj će se, između ostalog, detaljnije prikazati model digitalizacije publikacija

Zbog ograničenja putovanja u Novi Zeland nije bilo moguće istraživanja provesti u toj zemlji, ali su ciljevi ostvareni na temelju istraživanja provedenih u Australiji (savezne države Novi Južni Wales i Queensland te teritorij glavnoga grada Canberre).

Prvi cilj nije bilo moguće u potpunosti ostvariti jer postoji velik broj izgubljenih (ili zagubljenih) publikacija. Međutim, istraživanjima u Nacionalnom arhivu Australije pronađeno je ukupno 6 brojeva serijskih publikacija koje nisu dostupne niti u jednoj drugoj ustanovi. Za jednu od tih publikacija nije

niti u literaturi bilo podataka da je objavljivana, tako da je njeno otkriće značajan doprinos ovoga projekta.

Drugi cilj je ostvaren također na temelju istraživanja u australskim ustanovama i u zajednici australskih Hrvata. Na temelju osobnih kontakata i neformalnih razgovora prikupljeni su podaci o više od 130 publikacija koje u ranijim fazama istraživanja nisu bile uvrštene u bibliografiju. Riječ je uglavnom o knjigama objavljenim u vlastitim nakladama, u malom broju primjeraka, ili o knjigama čiji autori su australski Hrvati čije porijeklo ranije nije bilo moguće utvrditi.

Treći cilj je ostvaren, sve digitalizirane publikacije su pohranjene i na poslužitelju Filozofskog fakulteta, a dodatna aktivnost uključila je uspostavu tematskog otvoreno dostupnog repozitorija Hrvatski iseljenički tisak te je dovršena i migracija digitaliziranih publikacija u taj repozitorij.

Četvrti cilj u potpunosti je ostvaren. Umjesto dvije, digitalizirane su četiri izuzetno značajne publikacije, tri sadržajno povezane s Novim Zelandom, a jedna s Australijom. Posebno je značajno što su od jedne publikacije digitalizirana sva 94 broja koja su bila dostupna samo u jednoj novozelandskoj knjižnici.

Peti cilj je u potpunosti ostvaren, tekst knjige na engleskom jeziku sadrži više od 30% novog sadržaja u odnosu na knjigu objavljenu na hrvatskom jeziku. U tijeku su pregovori s novozelanskim i hrvatskim izdavačima, a objavljanje se očekuje u 2023. godini.

Tijek aktivnosti

Prilikom planiranja projekta, predviđene su sljedeće aktivnosti:

1. Analiza trenutnog stanja nakladničke djelatnosti Hrvata u Novome Zelandu na temelju dosada izrađenih bibliografija te na temelju pretraživanja drugih sekundarnih izvora
2. Uključivanje zajednice Hrvata u Novome Zelandu putem društvenih mreža i elektroničkih poruka radi pronalaženja informacija o publikacijama i radi planiranja prikupljanja podataka na terenu
3. Istraživanje na terenu – istraživanje publikacija ili podataka o publikacijama u knjižnicama i arhivima u Australiji i/ili Novome Zelandu i pregovori s pojedincima i ustanovama o pitanjima povezanim s autorskim pravom u svrhu digitalizacije publikacija
4. Nadopuna online bibliografije dostupne na mrežnim stranicama projekta u knjižničnom softveru Koha, u skladu sa svim međunarodnim i nacionalnim kataložnim načelima
5. Digitalizacija jedne serijske i jedne monografske publikacije – digitalizacija će se provesti u suradnji s novozelanskim i australskim ustanovama te s Nacionalnom i sveučilišnom knjižnicom u Zagrebu (s kojom je već potpisana dogovor o suradnji)
6. Održavanje mrežnih stranica projekta
7. Migracija odabranih digitaliziranih publikacija na poslužitelje pri Filozofskom fakultetu
8. Priprema za objavljanje jednog rada u međunarodnom časopisu u otvorenom pristupu
9. Priprema za objavljanje knjige o nakladničkoj djelatnosti Hrvata u Novome Zelandu
10. Sudjelovanje na domaćim i stranim znanstvenim i stručnim skupovima

Slijedi opis rada na svakoj od predviđenih aktivnosti.

1. Analiza trenutnog stanja nakladničke djelatnosti Hrvata u Novome Zelandu na temelju dosada izrađenih bibliografija te na temelju pretraživanja drugih sekundarnih izvora

Strukturiranim pretraživanjima online dostupnih kataloga novozelanskih i australskih knjižnica utvrđeno je novo stanje te su bibliografije nadopunjene novopranađenim (novoobjavljenim) publikacijama. Tijekom terenskih istraživanja pretraženi su i katalozi koji nisu online dostupni (u australskim knjižnicama i arhivima).

2. Uključivanje zajednice Hrvata u Novome Zelandu putem društvenih mreža i elektroničkih poruka radi pronalaženja informacija o publikacijama i radi planiranja prikupljanja podataka na terenu

Na temelju kontakata putem društvenih mreža i poruka elektroničke pošte detaljnije su istraženi biltenci koji su objavljivani u 20. i 21. st., a izdavači su bili hrvatske organizacije u Novome Zelandu. Ti biltenci su nedostupni u knjižnicama i jedini način njihovog istraživanja je uključivanjem zajednice. Na temelju kontakata sa zajednicom prikupljeni su i podaci o nekoliko naslova knjiga koje su u pripremi za objavljanje te o knjigama koje su objavljene kao elektroničke publikacije.

3. Istraživanje na terenu – istraživanje publikacija ili podataka o publikacijama u knjižnicama i arhivima u Australiji i/ili Novome Zelandu i pregovori s pojedincima i ustanovama o pitanjima povezanim s autorskim pravom u svrhu digitalizacije publikacija

Iako zbog ograničenja kretanja uzrokovano pandemijom nije bilo moguće provesti istraživanja u Novome Zelandu, ova je aktivnost bila opširna i rezultirala je brojnim otkrićima. Istraživanje je provedeno u Australiji (savezne države Novi Južni Wales i Queensland te teritorij glavnoga grada Canberre). Slijedi popis aktivnosti s podacima o rezultatima istraživanja:

- Predstavljanje projekta na Western Sydney University i sastanak sa znanstvenicima s tog sveučilišta te članicama udruge Croatian Women in Leadership – ostvareni su kontakti i prikupljeni podaci o mogućim izvorima za daljnja istraživanja hrvatskih publikacija u Australiji
- Pretraživanje kataloga na listićima u New South Wales State Library – dio građe nije dostupan u online katalozima pa su istražene publikacije objavljivane u razdoblju do 1950. godine
- Posjet State Library of Queensland – osim pretraživanja kataloga, ostvareni su kontakti, dijelu zaposlenika je predstavljen rad na projektu te su razmatrane mogućnosti suradnje povezane uz digitalizaciju
- Hrvatski katolički centri u Blacktownu i Summer Hillu – pretražene su zbirke publikacija i pronađeni su podaci o naslovima pet knjiga čije objavljanje treba dalje istražiti. Pronađene su tri knjige za koje su ranije postojale indicije da su objavljene, ali nisu sačuvane niti u jednoj knjižnici.
- Istraživanje u Centru hrvatskih studija na Sveučilištu Macquarie u Sydneyju – u knjižnici Centra koja je netom preseljena i nije još u potpunosti uređena, pronađeni su naslovi oko 30 knjiga koje su objavljivane u Australiji, ali nisu dostupne u drugim knjižnicama. Uglavnom je riječ o knjigama objavljenima u vlastitim nakladama autora i u malom broju primjeraka. Dio knjižnične građe još uvijek je smješten u kutijama i neobrađen pa će biti potrebna daljnja istraživanja.
- Prijem u Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Canberri: veleposlanica i ostali zaposlenici veleposlanstva detaljno su upoznati s projektom i ponudili su pomoć u dalnjim istraživanjima i povezivanjima sa zajednicom.
- Istraživanja u Nacionalnom arhivu Australije: pretraživanjem dokumenata koji se odnose na hrvatske publikacije objavljivane od 1930-ih do 1950-ih godina pronađene su vrijedne informacije na kojima je moguće temeljiti brojna daljnja istraživanja u raznim područjima. Ponajviše dokumenata odnosi se na cenzuru pa su istraživanja moguća u području povijesti, politologije, sociologije... Pronađene su i do sada zagubljeni (ili izgubljeni) primjerici 5 naslova serijskih publikacija od kojih jedan naslov do sada nije nigdje u literaturi spominjan. Ostvareni su kontakti i dogовори u vezi mogućnosti digitalizacije publikacija. Izrađene su digitalne preslike publikacija i dokumenata koliko je to bilo moguće s obzirom na vremensko i tehničko ograničenje.
- Ostvareni su kontakti u Parlamentarnoj knjižnici te je dogovorena moguća buduća suradnja.

- Prijem u Generalnom konzulatu Republike Hrvatske u Sydneyju: u razgovoru s generalnim konzulom prikupljene su informacije o mogućnostima daljne suradnje te je na temelju tih informacija ostvareno nekoliko sastanaka s pripadnicima hrvatske zajednice.
- Istraživanje i dogовори о suradnji u Hrvatskom arhivu Australije: U razgovoru s predsjednicom i članovima upravnog odbora dogovorena je suradnja. Građa u arhivu djelomično obuhvaća i publikacije pa je ona pretražena. Iako još nije u potpunosti obrađena, pronađene su publikacije koje nigdje drugdje nisu identificirane pa postoji mogućnost da nisu ni dostupne. Dogovor o suradnji obuhvaća suradnju na izradi mrežnih stranica, suradnju u vezi obrade građe te digitalizacije.
- Posjet knjižnici Hrvatskog katoličkog centra Sv. Nikola Tavelić u St Johns Parku – s voditeljem Centra dogovorena je suradnja na digitalizaciji jedne knjige te su dogovorena buduća istraživanja povezana s komunikacijom putem društvenih mreža i mrežnih stranica Centra.
- Posjet hrvatskim udružama i pojedincima – tijekom neformalnih posjeta hrvatskim klubovima i pojedincima ostvareni su vrijedni kontakti i prikupljena su saznanja o velikom broju (oko 80) publikacija koje nisu ranije zabilježene u bibliografijama jer ih je bilo nemoguće identificirati na temelju pretraživanja javno dostupnih knjižničnih kataloga.

Drugi dio istraživanja na terenu (u Italiji) povezan je sa stvaranjem preduvjeta za nastavak istraživanja zajednice moliških Hrvata koji su iselili iz Italije u Zapadnu Australiju. Obavljeni su sastanci s predstavnicima moliških Hrvata te su postignuti dogovori o suradnji u vezi istraživanja u Australiji i Italiji. Započeti su pregovori o digitalizaciji jedne publikacije povezane s moliškim Hrvatima u Australiji, a koja je značajna za istraživanja dvostrukih migracija.

U Milanu je suradnice na projektu primio generalni konzul Republike Hrvatske i sastanak je rezultirao dogovorima o budućoj suradnji na istraživanjima publikacija Hrvata izvan Hrvatske. U Rimu su obavljeni razgovori s predstavnicima hrvatske zajednice te su posjećene dvije knjižnice – Vallicelliana i Središnja nacionalna knjižnica u Rimu (Biblioteca Nazionale Centrale di Roma). U sklopu te knjižnice djeluje ICCU – Istituto Centrale per il Catalogo Unico delle Biblioteche Italiane e per le informazioni bibliografiche. Taj institut razvija skupni katalog talijanskih knjižnica koji je ključan za daljnja istraživanja publikacija Hrvata izvan Hrvatske.

4. Nadopuna online bibliografije dostupne na mrežnim stranicama projekta u knjižničnom softveru Koha, u skladu sa svim međunarodnim i nacionalnim kataložnim načelima

Bibliografije su nadopunjene značajnim brojem zapisa na temelju provedenih istraživanja na terenu. U bibliografiju serijskih publikacija za Australiju dodan je jedan zapis, u bibliografiju knjiga objavljenih u Australiji dodano je 99 zapisa, u bibliografiju knjiga objavljenih u Novome Zelandu 21 zapis. Osim što su dodani novi zapisi, uređeni su i stari. Nekoliko je zapisa ispravljeno na temelju novih otkrića (npr. zapisi koji su izrađeni na temelju sekundarnih izvora ispravljeni su nakon što su publikacije pronađene).

Nastavljen je rad na doradi bibliografskih metapodataka u bloku 7 – u formatu MARC 21. Ranije izrađene slobodno oblikovane jedinstvene odrednice za urednike u polju 720 formata MARC 21 prebačene su u polje 700 u kojem se bilježe normirane (jedinstvene) odrednice. Pri tome je polje 700 dosljedno dopunjeno izrađenim potpoljem *relator code* s oznakom *edt* (kako uredničku odgovornost normira u bibliografskom značenju nadležna ustanova – Kongresna knjižnica u Washingtonu) te potpoljem *relator term* u kojem je riječima prirodnog jezika na hrvatskom jeziku unesen odgovarajući pojam urednik ili urednica. Uz to, u polju 710 normirani su i nakladnici u smislu dodatnih pristupnica (odrednica sporednih kataložnih jedinica) također s potpoljima *relator code* s oznakom *pbl* te *relator term* s odgovarajućim pojmom na hrvatskom jeziku – nakladnik. Sukladno važećim kataložnim pravilima, komercijalni nakladnici, kao i vlastita naklada, nisu normirani u smislu izradbe ujednačenih

pristupnica već je to napravljeno za političke stranke i pokrete, iseljeničke klubove i slične organizacije, katoličke centre te obrazovne ustanove kada su zabilježeni na serijskim publikacijama u smislu nakladnika.

Svi izrađeni zapisi u bibliografijama za serijske publikacije (104 zapisa za Australiju i 17 zapisa za Novi Zeland) usklađeni su stanjem u repozitoriju Hrvatski iseljenički tisak na način da su izrađene dodatne napomene u polju 530 (*Additional physical available note*). Polje 530 usklađeno je s opisom publikacija u samom repozitoriju te s podacima o dostupnosti same publikacije u online (dodatnim) formatima, te su u potpolje u polja 530 nadodane web adrese iz repozitorija čime se krajnjim korisnicima olakšava dostupnost publikacija u otvorenom pristupu digitaliziranim u okviru projekta HIT. Time se ujedno i povećava vidljivost repozitorija. Mogućnost izravnog pristupa digitalnim objektima u repozitoriju iz zapisa iz bibliografija ujedno povezuje više konkretnih doprinosa u smislu online dostupnih te pretraživih baza podataka ostvarenih u okviru projekta HIT.

5. Digitalizacija jedne serijske i jedne monografske publikacije – digitalizacija će se provesti u suradnji s novozelandskim i australskim ustanovama te s Nacionalnom i sveučilišnom knjižnicom u Zagrebu (s kojom je već potpisana dogovor o suradnji)

Tijekom 2022. godine digitalizirane su ukupno četiri knjige i četiri serijske publikacije.

Digitalizirane su dvije knjige i četiri serijske publikacije povezane s Hrvatima u Australiji i Novome Zelandu. Jedna od knjiga nije prije digitalizacije bila dostupna niti u jednoj hrvatskoj (niti europskoj) knjižnici. Obje knjige digitalizirane su u suradnji s Nacionalnom i sveučilišnom knjižnicom u Zagrebu, uz pristanak autora ili nasljednika autorskog prava te izdavača. Digitalizirane knjige su dostupne u otvorenom pristupu u Digitalnoj zbirci NSK, preko stranica projekta i u repozitoriju Hrvatski iseljenički tisak. Digitalizirane knjige su:

- 1) Trlin, Andrew Drago. Now respected, once despised: Qugoslavs in New Zealand. Auckland: Palmerston North: Dunmore Press, 1979. (digitalizirano u veljači 2022.)
- 2) Čizmić, Ivan. Iz Dalmacije u Novi Zeland: povijest jugoslavenske naseobine na Novom Zelandu. Zagreb: Globus, 1981. (digitalizirano u travnju 2022.)

Digitalizirane su četiri serijske publikacije, od tri po jedan broj, a od jedne 94 brojeva. Samo je jedna od tih publikacija prije digitalizacije bila dostupna u hrvatskim ustanovama (u jednoj knjižnici). Dvije su digitalizirane na temelju primjeraka pronađenih u Nacionalnom arhivu Australije, a 94 brojeva novozelandskih novina Napredak digitalizirano je, nakon dugotrajnih pregovora, u suradnji s Auckland Council Libraries. Sve su publikacije dostupne u repozitoriju Hrvatski iseljenički tisak, a novine Napredak dostupne su i u digitalnoj zbirci Središnje knjižnice u Aucklandu. Digitalizirane serijske publikacije su:

- 1) Napredak: Progress, Auckland, 1906. – 1909., 94 brojeva (digitalizirano u svibnju 2022.)
- 2) Napredak: list hrvatsko-srbski govorećeg naroda u Australiji, god. 1, br. 1, prosinac 1936. (digitalizirano u listopadu 2022.)
- 3) Hrvat: vjestnik Medjudružvenog odbora hrvatskih društava u Australiji i New Zealandu, god. 1, br. 1, travanj 1953., fragment od 12 stranica (digitalizirano u studenom 2022.)
- 4) Novi svijet: prvo i jedino neodvisno narodno radnicko glasilo za Jugoslove u Novoj Zelandi, god. 1, br. 2, 7. lipnja 1919. (digitalizirano u prosincu 2022.)

Osim toga, iako se projekt još ne bavi istraživanjem publikacija povezanih s Hrvatima u Sjedinjenim Američkim Državama, digitalizirane su dvije takve publikacije (knjige) zbog toga što su se u sklopu projekta nabavile dozvole autora i izdavača:

- 1) Čizmić, Ivan. Hrvati u životu Sjedinjenih Američkih Država: doprinos u ekonomskom, političkom i kulturnom životu. Zagreb: Globus; Sveučilište u Zagrebu, Centar za povijesne znanosti, Odjel za hrvatsku povijest, 1982.
- 2) Čizmić, Ivan. Jugoslavenski iseljenički pokret u SAD i stvaranje jugoslavenske države. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Institut za hrvatsku povijest, 1974.

Započeti su pregovori u vezi digitalizacije još jedne serijske publikacije te tri knjige. Pregovori s nakladnicima i nasljednicima autorskog prava su u tijeku i planiraju se dovršiti tijekom 2023. godine. Ako ishod pregovora bude pozitivan i svi dionici potpišu pristanak za digitalizaciju, digitalizacija će se obaviti tijekom 2023. godine.

6. Održavanje mrežnog mesta projekta

Cijelo vrijeme trajanja projekta kontinuirano su održavane mrežne stranice na hrvatskom i na engleskom jeziku. Objavljene su 27 obavijesti povezane s radom na projektu tijekom 2022. godine (npr. obavijesti o promociji projekta, o izlaganjima na skupovima, o istraživanjima na terenu, o sastancima u vezi projekta itd.). Sve digitalizirane publikacije učinjene su dostupnima i putem stranica projekta, dodane su informacije o objavljenim člancima u časopisima i zbornicima nastalim na temelju istraživanja u sklopu projekta. Putem mrežnih stranica projekta dostupne su i sve bibliografije, a rad na njima opisan je pod aktivnosti br. 4.

Tijekom godine dodavane su nove stranice na mrežnom mjestu. U izborniku pod *Odabrane novine* dodana je stranica *Vjesnik* koja opisuje te novine koje su izlazile u Novome Zelandu i donosi poveznice na prva dva broja. Pod istim izbornikom dodana je stranica *Hrvatski katolički centri* koja daje primjere serijskih publikacija u izdanju Hrvatskih katoličkih centara u Australiji uz fotografije od kojih jedna prikazuje prvu stranicu jednog broja novina *Južni križ* koji nije dostupan u javnim knjižnicama.

Osim dijela mrežnih stranica koji se odnose na Australiju i Novi Zeland, sadržaj je dodan i na mrežne stranice koje se odnose na Sjedinjene Američke Države. U sklopu pregovora o digitalizaciji jedne publikacije povezane s Novim Zelandom, postignut je dogovor s autorom za digitalizaciju dvije publikacije povezane s Hrvatima u Sjedinjenim Američkim Državama pa je na mrežne stranica dodana informacija o tome, zajedno s poveznicama na te publikacije u repozitoriju Hrvatski iseljenički tisk i u Digitalnoj zbirci NSK.

7. Migracija odabralih digitaliziranih publikacija na poslužitelje pri Filozofskom fakultetu

Dogovorena je i provedena migracija digitaliziranih knjiga na poslužitelj pri Filozofskom fakultetu. Uspostavljen je tematski repozitorij Hrvatski iseljenički tisk na platformi Dabar: digitalni akademski arhivi i repozitoriji pri Sveučilišnom računarskom centru Sveučilišta u Zagrebu. Tijekom godine sve digitalizirane publikacije pohranjene su u taj repozitorij, a dodani su i radovi povezani s projektom objavljeni u domaćim i stranim časopisima te u zbornicima znanstvenih i stručnih skupova. Uneseni su svi potrebni metapodaci, a osim obaveznih metapodataka uneseni su opisi publikacija, javne napomene s podacima o suradnji s ustanovama koje su sudjelovale u digitalizaciji (ako je digitalizacija obavljena u suradnji), podacima o vremenu digitalizacije te o alternativnim mjestima za pristup (ako postoje). Sve su napomene unesene dvojezično, na hrvatskom i na engleskom jeziku.

Do kraja 2022. godine na platformi je pohranjeno 39 objekata raznih vrsta (novine, znanstveni članci, znanstvene knjige, stručne knjige, stručni članci, set podataka). Izrađena je i jedna virtualna zbirka koja okuplja četiri godišta novina Napredak (1906., 1907., 1908. i 1909.).

Timu za potporu platformi Dabar pri Sveučilišnom računarskom centru Sveučilišta u Zagrebu predložene su izmjene na platformi koje su povezane sa specifičnim karakteristikama objekata koji se pohranjuju u repozitoriju Hrvatski iseljenički tisak i one su uglavnom prihvaćene (npr. dodavanje novina kao vrste građe, omogućavanje unosa datuma objavlјivanja tiskanih izdanja objavljenih nakon 1800. godine).

Omogućen otvoreni pristup svim publikacijama (na temelju dobivenih pristanaka nositelja autorskog prava ili na temelju politike časopisa u kojima su objavljeni članci). Na taj način je do sada teško dostupna ili potpuno nedostupna građa postala besplatno dostupna hrvatskoj i svjetskoj javnosti. Već u prvoj godini statistika posjeta ukazuje na interes iz cijelog svijeta (pristupi i učitavanja zabilježeni su iz SAD-a, Australije, Novoga Zelanda i nekoliko europskih zemalja).

8. Priprema za objavlјivanje jednog rada u međunarodnom časopisu u otvorenom pristupu

Tijekom 2022. godine objavljeno je ili prihvaćeno za objavlјivanje 7 radova u domaćim i međunarodnim časopisima ili zbornicima sa skupova. Slijedi popis radova s bibliometrijskim podacima (ako su dostupni):

- 1) Hebrang Grgić, Ivana. Newspapers Published by Croats in New South Wales: From Print Environment to Social Networking Sites. Journal of the Australian Library and Information Association. 71, 2 (2022), str. 123-138. doi: 10.1080/24750158.2022.2046385 → Scopus, Q2, SJR=0,52, JIF=1,055
- 2) Hebrang Grgić, Ivana. Hrvatske novine u Australiji početkom 1930-ih godina: načini provođenja i izbjegavanja cenzure. Vjesnik bibliotekara Hrvatske. 65, 1 (2022), str. 273-298. doi: <https://doi.org/10.30754/vbh.65.1.940> → Scopus, Q3, SJR=0,19
- 3) Hebrang Grgić, Ivana; Barbarić Ana. Čuvanje kulturne baštine: novine novozelandskih Hrvata kroz povijest. U: Hrvatska izvan domovine IV: zbornik radova predstavljenih na 4. hrvatskom iseljeničkom kongresu (Zagreb, 5. – 6. studenoga 2020. i Marija Bistrica, 10. – 11. lipnja 2021.) / uredili Ivana Hebrang Grgić, Vlatka Lemić, Marin Sopta, Tanja Trošelj Miočević. Zagreb: Centar za istraživanje hrvatskog iseljeništva, 2022., str. 129 – 134.
- 4) Hebrang Grgić, Ivana. Važnost arhivskih izvora za istraživanje publikacija hrvatskih iseljenika na primjeru Australije i Novog Zelanda. Arhivski vjesnik. 65, 1 (2022), str. 81 – 96- doi: <https://doi.org/10.36506/av.65.4>
- 5) Hebrang Grgić, Ivana. Digitalizirani izvori o povijesti Hrvata u Novome Zelandu: važnost međuinstitucijske suradnje i otvorenoga pristupa. U: 5. hrvatski iseljenički kongres: izazovi i perspektive zajedništva. Mostar, 30. 6. – 3. 7. 2022. (prihvaćeno za objavlјivanje u 2022.)
- 6) Barbarić, Ana; Hebrang Grgić, Ivana. Publikacije hrvatskih iseljenika u Australiji i Novome Zelandu: od bibliografije do bibliometrije. Zbornik radova u čast prof. Miroslava Tuđmana / urednica Nives Mikelić Preradović. Zagreb: Filozofski fakultet: Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, 2022. (prihvaćeno za objavlјivanje u 2022.)
- 7) Hebrang Grgić, Ivana. Mogućnosti istraživanja povijesti Hrvata u Australiji i Novome Zelandu na temelju digitalnih izvora. Hrvatski iseljenički zbornik 2023. (prihvaćeno za objavlјivanje u 2022.)

Svi objavljeni radovi dostupni su u repozitoriju Hrvatski iseljenički tisak u otvorenome pristupu.

9. Priprema za objavljivanje knjige o nakladničkoj djelatnosti Hrvata u Novome Zelandu

Tijekom 2022. godine za objavljivanje je pripremljeno englesko izdanje knjige o nakladničkoj djelatnosti Hrvata u Novome Zelandu. U odnosu na hrvatsko izdanje tekst je znatno izmijenjen i nadopunjeno novim spoznajama i rezultatima novih istraživanja. Engleski tekst donosi više od 30% novog sadržaja u odnosu na hrvatski tekst. Primjerice, pronađeno je ukupno 86 raznih naziva udruga u Novome Zelandu (u usporedbi s 71 nazivom iz hrvatskog izdanja). Istraživanje knjiga ponovljeno je na temelju 180 zapisa iz bibliografije (u usporedbi s ranijim istraživanjem opisanim u hrvatskom izdanju koje se temeljilo na 100 zapisa). Pronađen je fragment jedne serijske publikacije povezane s Hrvatima u Novome Zelandu koja se smatrala izgubljenom pa je i ona u engleskom izdanju opisana na temelju same publikacije i dokumenata pronađenih u Nacionalnom arhivu Australije. Istraživanje aktivnosti na mrežnim stranicama i društvenim mrežama je ponovljeno za novo vremensko razdoblje, a pronađene su novopokrenute stranice i profili koji nisu analizirani u hrvatskom izdanju. Također su u engleskom izdanju opisane nove digitalizirane publikacije koje uključuju 94 broja novina Napredak. Analizirane su i obiteljske knjige te je obrađena tema sive literature. Englesko izdanje knjige imat će 33 tablice (u hrvatskom izdanju su 22 tablice) i 15 grafikona (u hrvatskom izdanju ih je 12 od kojih je većina nadopunjena i izmijenjena za englesko izdanje). Također, englesko će izdanje imati veći broj fotografija, QR kodova te izvora u popisu literature.

Tijekom 2022. godine vođeni su pregovori s novozelandskim izdavačem i hrvatskim suzdavačem te je postignut dogovor o objavljinju knjige tijekom 2023. godine.

10. Sudjelovanje na domaćim i stranim znanstvenim i stručnim skupovima

U 2022. godini održano je sedam izlaganja povezanih s projektom na domaćim i stranim skupovima:

- 1) Barbari, Ana; Hebrang Grgić, Ivana. Publikacije hrvatskih iseljenika u Australiji i Novome Zelandu: od bibliografije do bibliometrije // Međunarodni znanstveni skup: Miroslav Tuđman i paradigma znanja, Zagreb, 31. 1. – 1. 2. 2022.
- 2) Barbarić, Ana. Projekt Hrvatski iseljenički tisak: suradnjom do digitalizacije publikacija hrvatskih iseljenika // Jedanaesti festival hrvatskih digitalizacijskih projekata, Zagreb, 12. – 13. 5. 2022.
- 3) Hebrang Grgić, Ivana. Digitalizirani izvori o povijesti Hrvata u Novome Zelandu: važnost međuinstitucijske suradnje i otvorenoga pristupa // 5. hrvatski iseljenički kongres: izazovi i perspektive zajedništva, Mostar, 30. 6. – 3. 7. 2022.
- 4) Hebrang Grgić, Ivana; Barbarić, Ana. Printed word: a priceless witness to the history of Croats in New Zealand // Croatian Cultural Society in Wellington, Wellington, Novi Zeland, 27. 8. 2022.
- 5) Hebrang Grgić, Ivana. Croatian Emigrant Press Project // Croatian Women in Leadership, Western Sydney University, Sydney, Australija, 8. 9. 2022.
- 6) Barbarić, Ana; Hebrang Grgić, Ivana. Bibliometrijska analiza knjiga australskih Hrvata // 47. izborna Skupština Hrvatskoga knjižničarskog društva "Knjižnice grade nove svjetove" : međunarodno znanstveno-stručna konferencija, Zadar, 5. – 8. 10. 2022.

- 7) Hebrang Grgić, Ivana. Nakladnička djelatnost Hrvata izvan Hrvatske // Arhivi, knjižnice, muzeji, Poreč, 23. – 25. 11. 2022.

Prihvaćeno je i jedno izlaganje koje će biti održano na međunarodnom skupu LIDA. Libraries in the Digital Age u svibnju 2023. godine.

Osim sudjelovanjima na skupovima, projekt je promoviran u publikacijama, na društvenim mrežama i drugim medijima, npr.:

- 1) Prikazi knjige *Ni s kućom ni bez kuće: nakladnička djelatnost Hrvata u Novome Zelandu* u časopisima *Hrvatska revija*, *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* i *Novi uvez*
- 2) Promocije knjige u Zadru i Osijeku što je popraćeno prilozima u lokalnim medijima
- 3) Gostovanje u emisiji *Živa veza* na Hrvatskom katoličkom radiju
- 4) Razne objave na društvenim mrežama (npr. objave Australskog veleposlanstva u Hrvatskoj na Facebooku i Twitteru)

Rezultati i doprinos projekta

Na temelju opisanih istraživanja i ostalih aktivnosti ostvareni su sljedeći planirani doprinosi projekta:

1. Pronalazak publikacija koje su se u trenutku planiranja projekta smatrале izgubljenima, a za koje je postojala mogućnost da se čuvaju u privatnim i javnim fondovima australskih i novozelandskih ustanova

Pronađeno je više od 130 publikacija i za sve su izrađeni bibliografski zapisi. Na taj su način neke publikacije nakon dugo vremena postale dostupne javnosti. Primjer su zabranjivane serijske publikacije čiji su primjeri pronađeni u Nacionalnom arhivu Australije. I većina ostalih publikacija bila je teško dostupna jer su objavljene u malom broju primjeraka i nisu dostavljene javnim ustanovama poput knjižnica (čak niti kao obvezni primjerak nisu dostavljene Nacionalnoj knjižnici Australije).

Pronađene su i publikacije za koje nije u literaturi pronađen podatak da su objavljivane – na temelju istraživanja u Nacionalnom arhivu Australije pronađena je jedna serijska publikacija čije postojanje nije ranije zabilježeno niti je poznato da se primjeri negdje čuvaju. U kutiji s dokumentima o hrvatskim novinama, među spisima povezanim s cenzurom, pronađena su tri broja serijske publikacije Caritas Croata iz 1953. godine. Također je pronađen fragment jednog broja serijske publikacije Hrvat čije izlaženje je zabilježeno u literaturi, ali nije zabilježeno mjesto čuvanja primjerka. Važno otkriće u arhivu su i brojevi novina Napredak koji su izlazili prije zabrane, tj. 1930-ih godina. Zahvaljujući pronalasku prvoga broja iz 1936. godine razriješena je nedoumica oko početne godine izlaženja koja je postojala u literaturi. Neki od navedenih primjeraka su digitalizirani i dostupni u repozitoriju Hrvatski iseljenički tisk, a digitalizacija časopisa Caritas Croata se planira za sljedeću fazu istraživanja.

Analizirani su brojni dokumenti u Nacionalnom arhivu Australije povezani s kontrolom tiska hrvatskih novina u Australiji – na temelju tih dokumenata analizirani su modeli kontrole tiska (zakonodavni okvir, provođenje istraga, promjene i prilagodbe podzakonskih akata...) te načini izbjegavanja cenzure (promjene naslova, pogrešni podaci o brojevima, neobjavljanje imena urednika, promjena mjesta objavljanja...). Dio rezultata analize objavljen je u domaćem, a dio u međunarodnom znanstvenom časopisu.

Za jedne novine (Proleter) je na temelju pronađenih dokumenata dokazano da nisu izlazile na području Australije već je došlo do zabune prilikom tumačenja arhivskog gradiva i pogreška se provlačila godinama kroz literaturu. Taj je zapis stoga i uklonjen iz bibliografije serijskih publikacija koje su objavljivali Hrvati u Australiji. Uočena je potreba dalnjih detaljnih istraživanja u Nacionalnom arhivu Australije zbog toga što metapodaci o pojedinim publikacijama nisu dostupni u katalogu arhiva pa zbog nedovoljne preciznosti i dubine metapodatkovnih opisa te publikacije nisu vidljive niti ih je moguće pronaći bez osobnog dolaska u arhiv i pretraživanja kutija arhivskog gradiva.

2. Migracija digitaliziranih publikacija na poslužitelj Filozofskog fakulteta

Migracija je u potpunosti izvršena, a tijekom rada na migraciji uspostavljen je i repozitorij Hrvatski iseljenički tisak koji, za početak, pohranjuje i čini otvoreno dostupnima sve publikacije digitalizirane u sklopu projekta. U repozitorij je pohranjeno 35 objekata tijekom 2022. godine. Izrađena je i jedna virtualna zbirka. Publikacije su dostupne svjetskoj javnosti bez ikakvih ograničenja, a Filozofski fakultet putem ovoga projekta i repozitorija pridonosi promociji i ostvarivanju otvorenoga pristupa.

3. Digitalizacija jedne serijske i jedne monografske publikacije

Izuzetno je značajan doprinos digitalizacije koji je znatno premašio planirani broj digitaliziranih publikacija. Digitalizirane su četiri serijske publikacije i četiri knjige. Ukupno je digitalizirano 96 brojeva serijskih publikacija (više od 400 stranica) i oko 1200 stranica knjiga. Jedna serijska publikacija digitalizirana je u potpunosti (svi sačuvani brojevi dostupni u novozelandskoj knjižnici) i u suradnji s novozelandskom knjižnicom u kojoj se čuvaju. Dva broja druge dvije serijske publikacije pronađena su u Nacionalnom arhivu Australije i nisu dostupna niti u jednoj drugoj ustanovi, a metapodaci o njima nisu dostupni u katalogu arhiva. Jedna od digitaliziranih knjiga nije dostupna u hrvatskim, ali ni u europskim knjižnicama. Knjiga nije dostupna niti u knjižarama jer je rasprodana pa je digitalizacija znatno pridonijela njenoj vidljivosti i dostupnosti. Druga knjiga dostupna je u malom broju hrvatskih knjižnica pa je i njena digitalizacija i omogućavanje otvorenoga pristupa značajan doprinos vidljivosti i očuvanju ovoga segmenta hrvatske kulturne baštine.

4. Priprema za objavljanje znanstvene knjige na engleskom jeziku

Ovaj je doprinos ostvaren, istraživanja su provedena, tekst je napisan i postignut je dogovor s izdavačima (novozelandski i hrvatski suzdavači). Preostaje još rad na lekturi teksta, rad na slikovnim prilozima, grafičkoj pripremi te tisak knjige. Objavljanje knjige planirano je za 2023. godinu.

Rad suradnika na projektu

Voditeljica projekta izv. prof. dr. sc. Ivana Hebrang Grgić te suradnica red. prof. dr. sc. Ana Barbarić sudjelovale su u analizi trenutnog stanja; izrada i uređivanje online bibliografija dostupnima na mrežnim stranicama projekta; održavanje mrežnih stranica projekta; digitalizacija građe; sudjelovanje na konferencijama; predstavljanje projekta u medijima; priprema knjige nakladničkoj djelatnosti Hrvata u Novome Zelandu te u pisanju znanstvenih i stručnih članaka povezanih s projektom. Voditeljica projekta provela je istraživanja na terenu te uspostavila i administrirala repozitorij Hrvatski iseljenički tisak. Viša predavačica Petra Barbarić sudjelovala je u održavanju mrežnih stranica i prijevodima i lekturi tekstova na engleskom jeziku. Dr. sc. Maja Krtalić (School of Information

Management, Victoria University of Wellington, Novi Zeland) pomogla je u uspostavljanju veza i u prikupljanju informacija o publikacijama. Monika Batur, studentica Poslijediplomskog studija informacijskih znanosti sudjelovala je u pretraživanju kataloga Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu te u provjeri zapisa u bibliografiji. Napisala je prikaz knjige za domaći časopis.

Financiranje

Projekt je financiran sredstvima Sveučilišta u Zagrebu za namjensko financiranje znanstvene djelatnosti (Filozofski fakultet) za 2022. godinu.

Objavljivanje knjige na engleskom jeziku djelomično je financirano sredstvima Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske za 2022. godinu.